

Komentaras

2015 04 30

Lietuvos ekonomika auga lėčiausiai nuo 2010 m.

Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, šių metų pirmąjį ketvirtį, palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus, šalies BVP (palyginamosios kainomis) teaugo 1,5 proc. Kad pirmasis ketvirtis nebus stiprus, prognozavome jau praėjusių metų pabaigoje. Daugelis lokomotyvų, tempusių Lietuvos ūkį pastaraisiais metais, išsikvėpė, ar susiduria su rimtais išoriniais iššūkiais, o naujiems įsibėgėti prireiks laiko. Taipogi nepalankiai šiemet veikia didelė sėkmingos pernai metų pradžios palyginamoji bazė.

Ekonomikos gyvybingumą palaikė aktyvus statybų sektorius. Statyboms buvo itin palanki ypatingai šilta žiema šiemet. Tiesa, gyvenamųjų pastatų statyba per perykščio šuolio tampa nebemadinga. Sostinės rinkoje jaučiamas reikšmingas naujo būsto perteklius, prie kurio labai nedera ženkliai kritęs sandorių aktyvumas. Tokios rinkos pasiūlos ir paklausos disproporcijos kreipia būsto kainų kreivę žemyn, o krentančių kainų aplinka atgrasys vystytojus imtis naujų projektų. Tačiau būsto statybos sudaro tik apie penktadalį visų šalyje atliktų statybos darbų, tad sektoriaus pulsą palaikys negyvenamųjų ir inžinerinių statinių plėtotė. Dinamišką statybų raidą šiemet palaikys Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama.

Išlaidos bendrajam pagrindiniam kapitalo formavimui buvo vienas iš kertinių Lietuvos ekonomikos lokomotyvų pastaraisiais metais. Augo ne tik su nekilnojamoju turtu susijusios investicijos, bet ir įmonių išlaidos veiklos efektyvumo didinimui bei modernizavimui. Tokią verslo elgseną lėmė geri pastarojo metų finansiniai rodikliai, poreikis atnaujinti gamybinius pajėgumus bei mažinti gamybos imlumą darbo jėgai. Tačiau kad modernizacijos procesas turi tęstis, todo rekordinėse aukštesiose strigęs kapitalo panaudojimo lygis, be to net ir pernai metų investicijų rodikliais stipriai atsiliekame nuo kaimynių Latvijos ir Estijos. Visgi manome, kad šiemet investicijų plėtra prislops – išaugus neapibrėžtumui, verslas tampa atsargus ir stambius investicijų projektus yra linkęs atidėti, ar net jų atsisakyti.

Vidaus vartojimu mintančios veiklos – vidaus prekyba ir komercinės paslaugos – šių metų pradžioje vystėsi lėčiau. Mažmeninės prekybos apyvartos, neskaitant degalų prekybos, pirmąjį ketvirtį tebuvo tik 2,4 proc. didesnės nei prieš metus. Ypač kuklūs buvo sausio mėnesio prekybininkų rezultatai. Akivaizdu, kad tam didžiausią įtaką padarė euro įvedimo veiksnys. Nemaža dalis gyventojų turėjo sunkumų vertinant kainas eurais ir verčiant sumas į litus, todėl stengėsi stambesnius pirkinius atidėti vėlesniam laikui. Tačiau po tokio apšilimo sausį, vasaris ir kovas buvo daug stipresni, tad negalima teigti, kad Lietuvos gyventojų vartojimo apetitas sugedo.

Lietuvos ūkio metų pradžioje palaikė ir nepaisant visų išorinių iššūkių palyginti sparčiai augusi apdirbamoji pramonė. Šio sektoriaus produkcija išskyrus naftos produktų gamybą, palyginamosiomis kainomis, per metus stiebėsi net apie 5 proc. Tačiau nerimo kelia tai, kad šalyje pagamintas prekes vis sudėtingiau sekasi realizuoti užsienio rinkose. Tai rodo pirmųjų mėnesių eksporto rezultatai – atskaičius naftos produktų įtaką lietuviškos kilmės prekių eksportas susitraukė 0,7 proc. Natūralu, kad prie to prisidėjo itin atšiaurios prekybos sąlygos su Rusija. Be tiesioginio maisto prekių embargo, Lietuvos eksporto srautus į šią rinką trikdė užsitęsusių perteklinių vežėjų, kertančių Rusijos sieną, patikros. Dėl šių apribojimų reikšmingai susitraukė ir re-eksporto apimtys. Tad natūralu, kad sunkiausi šių metų pirmieji mėnesiai buvo Lietuvos Rytų ir Vakarų prekybos srautu mintančiam transporto sektoriui.

Kalbant apie užsienio prekybos perspektyvas, eksportuotojams vilties teikia pirmuosius ryškesnius atsigavimo ženklus demonstruojanti Vakarų rinka. Eurozonos vartotojų pasitikėjimo rodiklis užkopė į aukščiausią lygį nuo 2007 m., atsitiesė ir regiono mažmeninės prekybos apyvartos. aktyvesnio vartojimo Vakaruose užuomazgos leidžia tikėtis, kad ilgainiui vėl padidės šios rinkos apetitas ir Lietuvos eksportui.

Vertinant Lietuvos ūkio trumpojo laikotarpio perspektyvas, akivaizdu, kad pirmasis šių metų pusmetis bus sunkiausias. Besitęsiantys eksportuotojų ir transporto veiklos trikdžiai nepanašu, kad bus greitai panaikinti, o nuo Rusijos nukentėjusioms veikloms prireiks laiko prisitaikyti prie pasikeitusių sąlygų, pertvarkyti verslo modelius ir įsiskverbti į naujas rinkas. Euro įvedimas, pernai skatinęs vartojimą, šiemet veikia priešingai. Be to, besitęsiantis geopolitinis neapibrėžtumus pristabdo investicijas. Tačiau antrojoje metų pusėje, Lietuvos eksportuotojams galutinai prisitaikius prie Rusijos faktoriaus ir Vakarų rinkoms demonstruojant tvaresnį atsigavimą, tikimės ūkio plėtos paspartėjimo.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

Mob. tel. +370 620 78373

Ekonominių tyrimų departamentas | Rinkų tarnyba